

УДК 347.219

Володимир Скрипник,*канд. юрид. наук, завідувач кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

РЕЧІ, ОБМЕЖЕНІ В ЦИВІЛЬНОМУ ОБОРОТІ, ЯК ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

У статті проведено науково-теоретичний аналіз сутності та правової природи речей, які можуть належати лише певним учасникам цивільного обороту або перебування яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом, досліджено особливості їх правового режиму та визначено місце в системі об'єктів цивільних прав. Проведена наукова розвідка свідчить про те, що віднесення об'єкта цивільних прав до категорії обмежено оборотоздатних об'єктів зумовлено не лише властивостями самого об'єкта, який без належного контролю над ним може становити потенційну небезпеку для оточуючих, і потребою захисту приватних інтересів, а й необхідністю охороняти і захищати інтереси публічні, які можуть бути порушені у разі неконтрольованого процесу володіння, користування чи розпорядження такими об'єктами. Автором зроблено чіткий висновок про те, що у цивільному обороті разом з об'єктами, які законодавець відносить до обмежено оборотоздатних об'єктів, можуть бути і так звані квазі-обмежено оборотоздатні об'єкти, набуття, користування і відчуження яких потребує спеціальних правил. Акцент зроблено на дослідженні не тільки теоретичних проблем, а й питань практичного характеру, внаслідок чого зазначена необхідність перегляду з метою приведення у відповідність до чинного законодавства з урахуванням сучасних реалій спеціального законодавства, в якому встановлені обмеження щодо оборотоздатності тих чи інших об'єктів.

Ключові слова: об'єкти цивільних прав, речі, обмежені в обороті, класифікація речей, цивільний оборот, оборотоздатність об'єктів, правовий режим речей.

Постановка проблеми. Правове регулювання цивільно-правових відносин, об'єктом яких виступають речі, обмежені в цивільному обороті, здійснюється безпосередньо цивільно-правовими нормами, які знайшли своє відображення у спеціальному законодавстві, що диктує необхідність з'ясування особливості правового режиму таких речей та порядку використання їх у цивільному обороті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою вдосконалення механізму регулювання цивільно-правових відносин, об'єктом яких виступають речі, обмежені в обороті, є практично повна відсутність теоретичних досліджень у цій сфері, що зумовлює і певні колізії між нормами окремих підзаконних нормативних актів і законодавством.

Окремі аспекти, пов'язані з окресленою проблематикою, висвітлювалися у наукових дослідженнях таких вітчизняних учених, як М. К. Галантич, О. В. Дзера, Ю. О. Заїка, Р. А. Майданик, Є. О. Мічурін, І. В. Спасибо-Фатєєва, Є. О. Харитонов, Р. Б. Шнишка, В. А. Комаров, Г. Л. Крушельницька, А. О. Романюк, О. А. Устименко та ін. Проте у правовій думці комплексні дослідження, присвячені об'єктам цивільних прав, які обмежені в цивільному обороті, відсутні, що зумовлює не лише невизначеність теоретико-методологічної бази, а і суперечливість правозастосовної практики.

Метою даної статті є з'ясування сутності та правової природи речей, які можуть належати лише певним учасникам цивільного обороту або перебування яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом,

дослідження особливостей їх правового режиму та визначення місця в системі об'єктів цивільних прав.

Основні результати дослідження. У ст. 177 ЦК України серед об'єктів цивільних права законодавець розрізняє: речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформації, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.

Об'єкти цивільних прав можуть як мати природне походження, так і бути створеними людиною, характеризуватися родом, масою, площею, іншими зовнішніми ознаками. Найчастіше потреби суб'єктів цивільних праввідносин задовольняють саме речі. У юридичному значенні під речами розуміються як предмети побуту, так і різного роду енергія, складні матеріальні об'єкти, наприклад залізниці газоподібні і рідкі речовини, такі як газ і вода тощо.

Виходячи з цього речами можна назвати надані природою і створені людиною блага (цінності) матеріального світу, які виступають як об'єкти цивільних прав [5, с. 254].

Законодавець з урахуванням властивостей об'єктів цивільних прав, наявності особливостей економічного характеру, завдань, які вирішуються за допомогою правового регулювання, встановлює певні правила поведінки суб'єктів цивільних праввідносин стосовно тієї чи іншої категорії об'єктів та участі її в цивільному обороті.

Властивості об'єкта впливають на обсяг прав та обов'язків учасників цивільного обороту. Поняття «цивільний оборот» характери-

зується, перш за все, економічними чинниками, тобто можливістю тієї чи іншої речі задовольняти певні блага учасників цивільних правовідносин і бути об'єктом дій, з якими пов'язане виникнення, зміна чи припинення цивільних прав та обов'язків, а також задоволення економічних чи духовних потреб його учасників.

Оскільки цивільний оборот – це юридична форма економічного обороту, а об'єктами останнього є товари, тобто благо, яке має грошову цінність, то і права на нього можуть мати тільки майновий характер [7, с. 108].

Під оборотоздатністю об'єктів зазвичай розуміють можливість особи вільно розпоряджатися ними шляхом платної чи безоплатної передачі у власність чи володіння іншим суб'єктам. Підставою для передачі об'єктів можуть бути договори, спадкове правонаступництво, адміністративні акти.

Залежно від господарського значення об'єкта, потреб охорони державної безпеки, громадського порядку, прав та інтересів учасників цивільних відносин законодавець поділяє об'єкти цивільних прав на ті, що: а) вилучені із цивільного обороту; б) обмежені в цивільному обороті; в) вільно перебувають у цивільному обороті.

Така статусна відмінність об'єктів цивільного права відома ще приватному праву Стародавнього Риму. Римські юристи розрізняли *«речі в майні»*, *«речі поза майна»* і *«речі, вилучені із обороту»*. За християнських часів *речі божого права* поділялися на *речі священні* (храми, олтарі, статуї богів); *предмети поклоніння* (гробниці) та *посвячені речі* (міські стіни, ворота), і *речі людського права* – ті, які належали римському народу, державі чи окремим політичним громадам [16, с. 54-56].

Класифікацію речей за ступенем їх оборотоздатності намагався провести законодавець і в Цивільному кодексі Галичини 1793 р. У другій частині першого основного розділу в §§ 1-7 розрізняли речі, які належать громадянам, громаді і державі. Серед останніх розрізняють речі, що належать державі загалом або окремим її членам. Ті, що належать державі загалом, поділяються на загальні (визначені для спільного, громадського користування), і ті, що призначені для покриття потреб держави, такі як чеканка монет, державні родовища, гірські і соляні шахти та ін. [15, с. 76].

Поділ об'єктів на ті, що можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином, і на обмежено оборотоздатні має не лише теоретичне, а і практичне значення. Саме від цього поділу залежить можливість того чи іншого об'єкта виступити предметом цивільно-правового договору, об'єктом цивільного правонаступництва, в тому числі і спадкового, об'єктом заставних прав. З'ясування такої категорії, як «оборотоздатність» об'єкта потрібно і для вирішення питання щодо застосування конкретних норм права, які регламентують правовідносини, котрі виникають щодо цього об'єкта.

За загальним правилом об'єкти цивільних прав можуть вільно обертатися за умови, що

вони у встановленому порядку не обмежені в обігу, або взагалі вони не вилучені з нього. Ще до прийняття ЦК України законодавець Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1991 р. (із наступними змінами та доповненнями) установив спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна (з відповідного дозволу), а саме: а) на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю; на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами); на газові пістолети, револьвери і патрони до них, заряджені речовинами слезоточивої та дратівної дії; на холодну зброю та пневматичну зброю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду; на об'єкти, що перебувають на державному обліку як пам'ятки історії та культури; на радіоактивні речовини – у разі наявності висновку органів територіальної санітарно-епідеміологічної служби про можливість використання цих речовин майбутнім власником у наявних у нього умовах [10].

Водночас у ст. 41 Конституції України імперативна за характером правова норма передбачає, що право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. І цілком слушно О. В. Дзера зазначає, що ця постанова вступила у суперечність із Конституцією України, якою було закріплено правило про те, правовий режим власності визначається виключно законами України. Отже, легітимність зазначеної постанови є сумнівною [1, с. 75].

Звичайне, повсякденне уявлення про об'єкти цивільних права може не завжди збігатися з їх юридичним значенням. Зміст того чи іншого поняття з часом може змінюватися. Тобто обмеженими в обороті можуть бути не лише речі, як це зазвичай вважається, а і результати робіт, послуг, інтелектуальної діяльності, інші матеріальні і нематеріальні блага. Так, окремі види будівельних робіт, монтажних робіт (скажімо, монтаж засобів охоронної сигналізації) чи окремі види послуг (охоронні страхові, транспортні, фінансові та ін.) можуть надаватися суб'єктами підприємницької діяльності виключно за спеціальним дозволом, отриманим у встановленому порядку у відповідних державних органах.

Класифікуючою ознакою речей, обмежених в обігу, окремі науковці називають те, що вони «можуть належати і набуватися лише певними учасниками цивільних відносин...» [14, с. 145]. Такий висновок нам видається дещо категоричним і зумовлений неточним трактуванням змісту ст. 178 ЦК України. Якщо, скажімо, мисливська зброя може набуватися дійсно спеціальними суб'єктами відповідно до вимог дозвільної системи, то обмеження в обороті об'єктів, які становлять культурну чи історичну цінність, зумовлене не наявністю спеціального суб'єктного складу, а особливою характеристикою об'єкта, який залучається в цивільний обіг.

Правовий режим, як зазначає Ю. О. Заїка, – це встановлений у законодавстві порядок

набуття, користування та відчуження речей як об'єктів цивільного права [13, с. 71]. Дослідження правового режиму як системи правових норм дозволяє з'ясувати юридичну суть речі не лише в її статичності, а й у динаміці, тобто у разі продажу, дарування, передачі в найм тощо.

Водночас у законодавстві встановлені певні правові гарантії щодо недопущення безмежного обмеження правового режиму речей і довільного розширення переліку об'єктів цивільних прав, обмежених в обороті, оскільки у ч. 2 ст. 178 ЦК України передбачено, що види об'єктів цивільних обмежено оборотоздатних встановлюється саме законом, а не, скажімо, підзаконними нормативними актами чи відомчими. Так, особливий статус окремих об'єктів цивільних прав передбачений у низці законів.

На особливий подвійній правовій природі тварин як об'єктів цивільних прав і об'єкта тваринного світу (природного ресурсу), біологічного об'єкта, який належить до фауни, слушно наголошує Н. І. Майданик [6, с. 142].

Поняття «тварина» у ЦК України відсутнє. Проте ця дефініція наведена у Законі України від 21 лютого 2006 р. «Про захист тварин від жорстокого поводження», який визначає тварин як біологічні об'єкти, що належать до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові – водночас виокремлюючи спеціально диких тварин, домашніх, сільськогосподарських, безпритульних і експериментальних [9].

До тварин як об'єктів, обмежених в обороті, пропонується відносити тих, які можуть належати лише окремим учасникам обороту або перебувати в обороті за спеціальним дозволом органів публічної влади (експериментальні і племінні тварини, в тому числі і службові собаки, а також дикі тварини, на яких дозволено / відкрито полювання) [12, с. 4].

До племінних тварин ст. 10 Закону України «Про племінну справу у тваринництві» встановлено такі вимоги: вони мають бути ідентифіковані, зареєстровані в документах з племінної справи, дані про них внесені згідно з установленними вимогами до документів офіційного обліку продуктивності та офіційної класифікації (оцінки) за типом, походити від батьків, зареєстрованих у документах з племінної справи, плідники мають походити від племінних тварин вищої племінної (генетичної) цінності, оцінюватися за походженням, власною продуктивністю та якістю отриманого від них потомства; бугаї-плідники, жеребці-плідники та плідники інших видів тварин атестуються та допускаються до відтворення у встановленому порядку.

Право приватної власності на тварин, занесених до Червоної книги України, може виникати лише у певних випадках, за наявності відповідних дозволів та документів [4, с. 9].

Особливий вид племінних тварин становлять також службові собаки. Службові собаки – це не окрема особлива порода тварин, а собаки які пройшли спеціальний курс дресирування та навчання і залучені до несення служби з охорони державного кордону, окремих об'єктів,

пошуку та розшуку певних речовин та людей, рятування людей за надзвичайних ситуацій, виконання спеціальних функцій в органах внутрішніх справ для розшуку і затримання підозрюваних у скоєнні злочину осіб, для потреб спеціальних підрозділів Збройних сил (зв'язку, санітарної, саперної, тощо).

Поняття «службові собаки» міститься і в спеціальному законодавстві.

Відповідно до пп. 4.1. Настанови з організації діяльності кінологічних підрозділів органів внутрішніх справ України, затвердженої Наказом МВС України від 19 липня 2012 р. № 640, у підрозділах ОВС для забезпечення охорони громадського порядку, у боротьбі зі злочинністю, а також з метою вирішення інших оперативних завдань, покладених на МВС, використовуються спеціально підготовлені службові собаки.

Розшукові собаки використовуються для розшуку по запахових слідах осіб, які вчинили злочин, для проведення вибірки людини і речі, пошуку речових доказів і стріляних гільз; *спеціальні* – для пошуку і виявлення вибухових речовин, зброї і набоїв, наркотичних засобів, закопаних (захованих) трупів; *патрульно-розшукові* – для використання в охороні громадського порядку; *конвойні* – для припинення втечі й затримання осіб, які втекли з-під варти; *вартові* – для охорони спеціальних установ і об'єктів ОВС) [8].

Службова собака відповідно до ст. 45 Закону «Про національну поліцію» належить до спеціальних засобів і застосовується під час: а) патрулювання; б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи; г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського.

Службову собаку дозволяється пускати без нашійника, повідка та намордника, як правило, лише за спеціальних умов, після попередження не менше двох разів українською та російською мовами: "Стій (Виходь)! Пускаю собаку!". У разі значної відстані або звернення до великої групи людей попередження робиться з використанням гучномовця або інших пристроїв для підсилення голосу.

Особливим об'єктом цивільних прав є лікарські засоби. Проте наявні проблеми алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, недобросовісної конкуренції зумовлюють потребу обмежити у вільному обороті цілу низку лікарських засобів. Проте наразі обмеження в обігу лікарських препаратів проводиться на підставі підзаконних актів, насамперед відповідних наказів міністерства охорони здоров'я України.

Тому не можна не погодитися з думкою, що якщо нині обмеження в обігу лікарських препаратів проводиться на підставі підзаконних актів, то в подальшому це слід перевести під дію закону про необхідність особливого правового режиму лікарських засобів [3, с. 4].

Неточність поняття, неоднозначність розуміння, допустимість різного тлумачення законодавчих визначень може стати перешкодою

для здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав, пов'язаних з обмежено оборотоздатними об'єктами. Так, у контексті розуміння поняття «пам'ятки історії та культури» окремими авторами справедливо зазначалося, що поняття «пам'ятка історії та культури» трансформоване в законодавстві в поняття «культурна спадщина» і є не виправданою підміною понять [11, с. 4].

Своєрідними квазіобмеженими об'єктами обороту виступає валюта і валютні цінності, лікарняні засоби та деякі інші речі.

Важливою властивістю правового режиму є можливість його зміни. Зміна правового режиму відбувається імперативно і зумовлена змінами, які відбуваються в політичному, економічному і громадському житті суспільства, його ментальністю. Так, у згадану вище Постанову від 17 червня 1991 р. були внесені доповнення, за якими статус обмежених у цивільному обороті речей було надано газовим пістолетам, револьверам і патронам до них, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії; холодній зброї та пневматичній зброї калібром понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду. У зв'язку з лобюванням окремими суспільними колами проекту закону «Про зброю» можливі зміни правового режиму короткоствольної вогнепальної зброї.

Якщо спадкоємцю, у якого виникло право власності в порядку спадкового правонаступництва на обмежені в цивільному обороті речі, відмовлено у видачі спеціального дозволу на неї або спадкоємець взагалі позбавлений права набувати у власність таку річ, вона підлягає оплатному відчуженню.

Зміна статусу речі з обмеженої в обороті на загальнодоступну можлива в установленому порядку як з ініціативи власника, так і самим законодавцем. Скажімо, отримавши у спадщину нагородну нарізку вогнепальної зброєю (пістолет, револьвер), спадкоємець може звернутися із заявою про приведення її в стан, непридатний для стрільби. Така зброя буде вважатися колекційною і залишається у власності спадкоємця [2, с. 61].

Статус речі може змінити і сам законодавець, наприклад, вилучивши певні лікарські засоби з переліку ліків, які можуть набуватися у спеціальному порядку, або змінити статус історичних чи культурних цінностей, які підлягають державній охороні.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

1. Віднесення об'єкта цивільних прав до категорії обмежено оборотоздатних об'єктів зумовлене не лише властивостями самого об'єкта, який без належного контролю над ним може становити потенційну небезпеку для оточуючих (радіоактивні речовини, вогнепальна зброя) і потребою захисту приватних інтересів, а й необхідністю охороняти і захищати інтереси публічні, які можуть бути порушені у разі неконтрольованого процесу володіння, користування чи розпорядження такими об'єктами (наприклад,

об'єкти, що перебувають на державному обліку як пам'ятки історії та культури).

2. У цивільному обороті разом з об'єктами, які законодавець відносить до обмежено оборотоздатних об'єктів, можуть бути і так звані квазі-обмежено оборотоздатні об'єкти, набуття, користування і відчуження яких потребує спеціальних правил.

3. З метою забезпечення належного здійснення і захисту суб'єктивних цивільних прав громадян законодавець повинен визначити, яким саме об'єктивним ознакам повинні відповідати конкретні об'єкти, які віднесені до категорії обмежено оборотоздатних, і виключити можливість їх широкого тлумачення.

4. Спеціальне законодавство, в якому встановлені обмеження щодо оборотоздатності тих чи інших об'єктів, повинно бути переглянуто з метою приведення його у відповідність до чинного законодавства з урахуванням сучасних реалій.

Список використаних джерел:

1. Дзера О. В. Вибране : Збірник наукових праць. Київська школа цивілістики / О. В. Дзера. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 872 с.
2. Заїка Ю. О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні : монографія / Ю. О. Заїка. – К.: КНТ, 2007. – 288 с.
3. Комаров В. А. Лікарські засоби як об'єкти цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. А. Комаров. – К., 2012. – 21 с.
4. Крушельницька Г. Л. Тварини як особливий об'єкт цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Г. Л. Крушельницька. – К., 2014. – 19 с.
5. Кохановська О. В. Втілення та реалізація ідей розробників ЦК України щодо нормативного закріплення поняття та видів об'єктів цивільних прав // Актуальні проблеми приватного права України : Зб. статей до ювілею д-ра юрид. наук, проф. Наталії Семенівни Кузнецової / відп. ред. Р. А. Майданик та О. В. Кохановська. – К.: ПрАТ «Юридична практика», 2014. – С. 247-271.
6. Майданик Н. И. Животные как аномальное явление // Альманах цивилистики : Сборник статей. Вып.6 / под ред. Р. А. Майданика. – К.: Алерта, 2015. – С. 126-143.
7. Методология исследования проблем цивилистики : сб. статей, посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. – Харьков : Право, 2017. – 432 с.
8. Настанова з організації діяльності кінологічних підрозділів органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 19 лип. 2012 р. № 640. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-nastanovi-z-organizaciyi-dijalnosti-kinol-doc120357.html>
9. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>
10. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України //

Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 35. – Ст. 517.

11. Романюк А. О. Історичні і культурні цінності як об'єкти цивільно-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. О. Романюк. – К., 2015. – 20 с.

12. Устименко О. А. Тварина як об'єкт права власності (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. А. Устименко. – К., 2014. – 20 с.

13. Українське цивільне право : навчальний посібник / за ред. Ю. О. Заїки. – 3-є вид.

перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 358 с.

14. Цивільне право України : підручник : в 2 т. / за ред. Г. Г. Яновицького, В. О. Кучера. – Львів: Новий світ-2000, 2014. – Т.1. – 444 с.

15. Цивільний кодекс Галичини / пер. з нім. М. Мартиноука, О. Павлишинець. – Івано-Франківськ : Вавілонська бібліотека, 2017. – 272 с.

16. Санфилиппо Чезаре. Курс римського частного права : учебник / под ред. Д. В. Дождева – М.: БЕК, 2002. – 400 с.

В статье проведен научно-теоретический анализ сущности и правовой природы вещей, которые могут принадлежать лишь определенным участникам гражданского оборота либо нахождение которых в гражданском обороте допускается по специальному разрешению, исследованы особенности их правового режима и определено место в системе объектов гражданских прав. Проведенная научная разведка свидетельствует о том, что отнесение объекта гражданских прав к категории ограниченно оборотоспособных объектов обусловлено не только свойствами самого объекта, который без должного контроля над ним может представлять потенциальную опасность для окружающих, и необходимостью защиты частных интересов, а и необходимостью охранять и защищать интересы публичные, которые могут быть нарушены при неконтролируемом процессе владения, пользования или распоряжения такими объектами. Автором сделан четкий вывод о том, что в гражданском обороте вместе с объектами, которые законодатель относит к ограниченно оборотоспособным объектам, могут быть и так называемые квази-ограниченно оборотоспособные объекты, приобретение, пользование и отчуждение которых требует специальных правил. Акцент сделан на исследовании не только теоретических проблем, а и вопросов практического характера, в результате чего отмечена необходимость пересмотра с целью приведения в соответствие с действующим законодательством с учетом современных реалий специального законодательства, в котором установлены ограничения по оборотоспособности тех или иных объектов.

Ключевые слова: объекты гражданских прав, вещи, ограниченные в обороте, классификация вещей, гражданский оборот, оборотоспособность объектов, правовой режим вещей.

The article deals with conducting scientific-theoretical analysis of the essence and legal nature of things that can only belong to certain participant of civil turnover or which presence in the civil turnover is permitted by special allowance, researching on the peculiarities of their legal status and determining their place in the system of the civil law objects. The conducted research justifies that labelling the civil law object as a category of the limited defence capable objects is caused by not only the properties of the object that can become a potential danger for people around without proper control, as well as the need in defending and protecting public interests that can be violated with uncontrolled possession, usage or disposing process of such objects. The author comes to distinct conclusion that together with the objects that are classified as limited defence capable objects, there could be so-called quasi-limited defence capable objects in the civil turnover. Their receiving, using and discharging require special rules. The article emphasises researches on not only theoretical issues but also the issues of practical character. Thus, there is a need in reviewing aimed at bringing to the accordance with current legislation that states limitations concerning defence capability of one or another objects.

Key words: civil law objects, things limited in defence, classification of things, civil turnover, defence capability of objects, legal regime of things.

